

מיגון לשמחה

א: אנו מורגלים מינקות בניסים שעשה השי"ת עמנו, ואיננו שמים על לב כמה דברים פשוטים. האחד הוא, שאותו בורא שהצילנו מהמצוקה גם הביאנו אליה, ולא שחלילה נקלענו לצרה חיצונית והוא נחלץ לעזרתנו. אנו מדגישים את שנאתינו הגדולה להמן ועמלק, אך שוכחים שמי שהביא את מרדכי ואסתר הביא גם את המן ושותפיו.

דבר נוסף, אולי באמת מוטב היה שלא תבוא הצרה והפחד הנורא שבעקבותיה, ולא תהא גם התשועה שהיא בסך הכל רווחה מהצרה, לשם מה לא השאירנו הבורא ברוב חסדו בשגרה המבורכת, הנקיה מ'המנים' למיניהם וסוגיהם ויהא זה הנס הגדול ביותר שכל אומה מאחלת לעצמה.

אין אנו חפצים, לא ביגון ולא בשמחה הבאה בסיומו, לא באבל ולא ביום טוב שבעקבותיו.

ב: מחשבות אלו מקורם בשכחת ייעודו של עם ישראל, אכן, כל אומה המבקשת לעצמה חיי נוחות, הרואה בהצלחתה הגשמית את חזונה ומטרתה, תשאף ותחתור לשגרה מבורכת לדרך סלולה ובטוחה, ותראה אסון בדרך תחתית ומכשולים. ואשר על כן, אף בניצחון ורגיעה תראה מעלה של דיעבד, הברירה המוצלחת ביותר בין ניצחון לכישלון, אך זה רק בהעדר ברירה אחרת.

אולם לא כן חלק יעקב, וכשם שהובטחנו על רגיעה ושפע חומרי בעת שנעשה רצונו של מקום, לתועלת ולצורך השלמת ייעודנו מתוך מנוחה והרחבת הדעת, כך הובטחנו, לשם אותו ייעוד, שאם לא נקיים את רצונו ונלך עמו בקרי, 'והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם וכו'.

לומר לך, רווחתך החומרית אינה אלא כסיוע לתפקידך הרוחני שהוא תפקידך בעולם, ואשר על כן אין שום דמיון בין שאיפותיו של הנכרי לשאיפותיך, כיון שבעוד הנכרי רואה בהצלחתו הגשמית מטרה, ומשום כך הוא שמח בה ומיצר בהעדרה, וודאי שמוטב לו להמשיך בהצלחותיו ללא צרות וניסים, אתה שיייעודך הוא 'בחקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם', תראה ברכה אך ורק בהגשמת ייעוד זה, ואך אם חלילה תגיע למצב ש'בחקתי תמאסו' ו'את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצוותי להפרכם את בריתי', תראה תועלת בכל מה ששייבך למוטב אף אם יהא זה על חשבון רווחתך החומרית.

ג: אך החשש הגדול הוא, שאב האוהב את בניו לא מנחית עליהם מכות כה חמורות, שהמצב הירוד של ישראל בגלותם וצרתם מוכיח על כך שהבורא מאס בנו וגעל אותנו מחמת שהכעסנו אותו והפרנו את בריתו. החשש הוא שהמצב החומרי האנוש שלנו רק מגלה שהבורא מאס חלילה בעמו וחפץ לכלותם, שהוא אינו רואה עוד תקוה לייעודם של אלו.

'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם' (שמות כו מד). 'לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כהן גדול, לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות' (מגילה יא.).

לא, אין כאן מיאוס ואין כאן גיעול, ואף לא כילוי או הפרת ברית, אבל יש כאן חלק מתכנית אלוקית, חלק מייעודה של אומה. שכשהיא שוכחת את תפקידה, היא מקבלת תזכורות כואבות וכואבות מאד, אך רק בחומר העומד לשירות הרוח, אין כאן פגיעה חלילה ברוחה של אומה זו. ואדרבה, כיון שעיקר ייעודה של אומה זו בחיי הרוח, הרי שהברית שכרת עמם הבורא הוא על קיום רוחם, כך שאם ישראל משמרים את התורה הם מקיימים את הברית, ואם אינם משמרים אותה השי"ת מייסר אותם למען ישובו למוטב, כי זה חלק מתפקידו בברית.

ד: כל עליית דרגה מלווה בייסורים, כל עובר המתעלה ונעשה אדם מתייסר ובוכה ביציאתו, כל נס ראשיתו צער ויגון. שני טעמים יש לייסורים אלו, האחד הוא היציאה מאזור הנוחות, הקושי העצום של אדם לצאת מהמוכר והידוע, אף לצורך, עליה מונע ממנו לעשות זאת בלא ייסורים. והשני הוא קנייה מושלמת של המעלה החדשה, שמתוך שהגיעה בייסורים, אינו נוטשה לאחר זמן.

ה: 'ויהי בימי אחשורוש', הצער שהיה מתוך ישיבת ישראל במלכות אחשורוש, מתוך תחושת הביטחון שקבלו במלכות פרס, מתוך שבקשו להשתלב באופיים של מאה עשרים ושבע מדינות ונהנו מסעודתו של אותו רשע, אינו צער מקרי חלילה, הוא צער המקיים את הברית. הוא צער המשרש את המחשבות המטעות כאילו ככל העמים בית ישראל, כאילו מקומו הטבעי של היהודי הוא במשתאות זולים נוסח מאה עשרים ושבע מדינה, מחד. והוא צער המדבק את ישראל אל אביהם שבשמים, המקבע אותם במעלתם העליונה, מאידך.

ו: 'ואף גם זאת', על אף שחטאו נגדי והכעיסוני, ודומה היה שקצתי בהם וכוונתי 'לכלותם', אך אני 'העמדתני להם מרדכי ואסתר', שיוורו להם וילמדום בינה שאדרבא, קרבתי הרבה אליהם והתחייבותי לקיום הברית הם אלו שגורמים לי לייסורם, וכל זה על מנת לנשואם ולגדלם מתפיסות החיים השגויות שלהם.

ז: ואם כן, אין זה שהבורא הביא את היגון ולאחריו את השמחה, אלא ישראל במעשיהם יצרו מצב של כליון מוחלט, של אומה נבחרת שלא עומדת בתפקידה, והבורא בחסדו קיים עמנו את הברית והביא לנו את היגון לצורך השמחה ואת האבל לצורך היום טוב. ח: או אז, 'ליהודים היתה אורה זו תורה, ושמחה זה יום טוב, וששון זו מילה, ויקר אלו תפילין' (מגילה טז:). אחר שהתעלו מדרגתם הקודמת, דרגה השוכחת תפקידה ומובילה לכליון, או אז היתה להם התורה לאורה, היום טוב לשמחה, המילה לששון והתפילין ליקר.

מעוניין לקבל מאמרים בסגנון זה? K0548541508@gmail.com

אשמח לקבל תגובות והארות. אשמח אם תעביר למתעניינים. מנחם קלמן.